

DRUK NR 2

Pan
Piotr Wysocki
Przewodniczący Rady Miejskiej
w Bełchatowie

Kom. 10
Opis
16.11.2021
Wysocki

URZĄD MIASTA BEŁCHATOWA
KANCELARIA PREZYDENTA
1-400 Bełchatów, ul. Kościuszki 1

KP.110.32.2021

Bełchatów, 2021-11-15

Stosownie do § 42 i 43 Statutu Miasta Bełchatowa, przekazuję projekt Uchwały Rady Miejskiej w Bełchatowie w sprawie przyjęcia Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Bełchatowa na lata 2022-2024.

Powyższy projekt, zostanie przedstawiony Radzie Miejskiej i jej Komisjom przez Panią Iwonę Nowak – Dyrektora Wydziału Spraw Społecznych.

PREZYDENT MIASTA
Czechowska
mgr Mariola Czechowska

URZĄD MIASTA BEŁCHATOWA
Wydział Organizacyjny
Biuro Rady Miejskiej

Data wpływu... 16.11.21.....

Znak sprawy.....
101

Projekt

UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ W BĘLCHATOWIE

z dnia 2021 r.

w sprawie przyjęcia Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Bełchatowa na lata 2022 - 2024.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1372 i poz. 1834) oraz art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821 oraz z 2021 r. poz. 159 i poz. 1006) oraz w związku z Uchwałą Nr XXXVIII/281/21 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 28 października 2021 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Bełchatowa na lata 2021 - 2027, Rada Miejska w Bełchatowie uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Program Wspierania Rodziny dla Miasta Bełchatowa na lata 2022 - 2024, który stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Bełchatowa.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Bełchatowie

Piotr Wysocki

Projekt uchwały
nie podlega anonimizacji

DYREKTOR
Wydziału Spraw Społecznych

mgr Iwona Nowak

PROJEKT POD WZGLĘDEM
formalno-prawnym
nie budzi zastrzeżeń

R.P. J. M. 400
10.11.2021 r.
mgr Piotr Krupski

Uzasadnienie

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zgodnie z art.176 pkt 1, nakłada na gminy obowiązek opracowania i realizacji trzyletnich gminnych programów wspierania rodziny. Zgodnie z art. 2 powyższej ustawy, wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowanych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.

Program Wspierania Rodziny dla Miasta Bełchatowa na lata 2022 - 2024 jest zgodny z kierunkami działań zapisanymi w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Bełchatowa na lata 2021-2027. Stanowi on również kontynuację Programu *Wspierania Rodziny w Mieście Bełchatowie na lata 2019-2021*, przyjętego uchwałą Nr LIV/494/18 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 25 października 2018 r.

Głównym celem programu jest *Tworzenie warunków do wychowywania dzieci w środowisku biologicznej rodziny, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb rodzin przejawiających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.*

Podstawą do określenia priorytetów programu w zakresie proponowanych form wsparcia na rzecz przywrócenia rodzinie zdolności do prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo - wychowawczych, była diagnoza społeczna dotycząca funkcjonalności rodzin zamieszkałych na terenie Miasta Bełchatowa. Diagnoza została dokonana w oparciu o analizę danych dotyczących rodzin objętych wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bełchatowie w latach 2018 - 2020. Na podstawie diagnozy określono m. in. cele szczegółowe, kierunki działań i wskaźniki ich realizacji.

W dniu 2 listopada 2021 r. Prezydent Miasta Bełchatowa, Zarządzeniem Nr 313/2021, ogłosił konsultacje społeczne z mieszkańcami Miasta Bełchatowa dotyczące projektu przedmiotowego programu. Celem konsultacji było włączenie mieszkańców w proces zarządzania Miastem, uzyskanie opinii mieszkańców o poddanej konsultacjom sprawie, pozyskanie społecznego zrozumienia i akceptacji dla proponowanych rozwiązań, jak również budowanie społeczeństwa obywatelskiego. Przedmiotowe konsultacje miały charakter ogólnomiejski i odbyły się w terminie od 2 listopada 2021 r. do 9 listopada 2021 r. Konsultacjom nadano formę wyrażania opinii, uwag lub propozycji mieszkańców miasta dotyczących projektu programu w formie pisemnej, w tym drogą elektroniczną. W efekcie tych konsultacji nie wpłynęło żadne zgłoszenie dotyczące propozycji zmian w przedmiotowym dokumencie.

Mając na względzie powyższe podjęcie uchwały w sprawie przyjęcia Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Bełchatowa na lata 2022 - 2024 uznaje się za zasadne.

DYREKTOR
Wydziału Spraw Społecznych

mgr Iwona Nowak

Załącznik do Uchwały Nr
Rady Miejskiej w Bełchatowie
z dnia 2021 r.

***Program Wspierania Rodziny
dla Miasta Bełchatowa
na lata 2022-2024***

Bełchatów, 2021 rok

Urząd Miasta Bełchatowa

ul. Kościuszki 1 tel. +48 447 335 116
97-400 Bełchatów tel. +48 447 335 115
um@belchatow.pl www.belchatow.pl

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
I. PODSTAWA PRAWNA	5
II. ORGANIZACJA WSPIERANIA RODZINY	5
III. SYTUACJA RODZIN W BEŁCHATOWIE	6
IV. ZASOBY SYSTEMU WSPARCIA RODZINY	13
V. WNIOSKI	18
VI. POTRZEBY W ZAKRESIE WSPIERANIA DZIECKA I RODZINY	19
VII. CELE I BENEFICJENCI PROGRAMU	20
VIII. PROJEKTOWANE DZIAŁANIA W PROGRAMIE	21
IX. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU	25
X. MONITORING PROGRAMU	25
XI. SPIS TABELI WYKRESÓW	26

WPROWADZENIE

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zgodnie z art. 176 pkt 1, nakłada na gminy obowiązek opracowania i realizacji trzyletnich gminnych programów wspierania rodziny. Zgodnie z art. 2 powyższej ustawy, wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowanych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.

Rodzina i dziecko są chronione zarówno w ustawodawstwie polskim jak i międzynarodowym. Artykuł 18 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej stanowi, że małżeństwo, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych.

Rodzina to pierwsza, podstawowa i najważniejsza komórka każdego ludzkiego życia, bez względu na to pod jakim kątem i z jakiego poziomu chciałoby się rozpatrywać definicję tejże grupy społecznej. W socjologii definiuje się rodzinę, jako grupę bezpośrednio spokrewnionych ze sobą osób, w której dorośli członkowie są odpowiedzialni za sprawowanie opieki nad dziećmi. To właśnie w rodzinie upatruje się podstaw ludzkiej tożsamości, kształtowania się osobowości człowieka i jego postaw. Powinnością rodziny winno być zatem zapewnianie poczucia bezpieczeństwa jej członkom oraz wzmacnianie ich osobistego rozwoju. Wychowawcze oddziaływanie rodziny ma istotny wpływ na socjalizację dzieci i młodzieży w drodze nieuświadomionego często przekazywania wiedzy o otaczającym świecie wraz z wartościowaniem go i preferowaniem wzorów zachowań.

Dynamiczne zmiany w zakresie życia rodzinnego, których współcześnie doświadczamy, spowodowały destabilizację wielu rodzin. Pojawiły się problemy opiekuńczo-wychowawcze, uzależnienia, izolacja społeczna. Zaburzyło to równowagę wewnątrzrodzinną oraz wpłynęło na poczucie bezpieczeństwa domowników, rozwój osobowości dziecka, zdolności adaptacyjne. Ponadto przemiany gospodarczo-kulturowe, kształtujące życie społeczeństwa, spowodowały znaczny wzrost liczby osób bezradnych, nieradzących sobie z problemami dnia codziennego. Pojawiły się zjawiska o charakterze globalnym, tj. choroby cywilizacyjne, rosnący odsetek ludzi starych, migracje oraz lokalnym, tj. ubóstwo, bezrobocie, uzależnienia, brak poczucia stabilizacji życiowej i zawodowej, brak poczucia bezpieczeństwa socjalnego czy poczucie osamotnienia. Długoletnie trwanie w sytuacji kryzysowej, bez możliwości znalezienia odpowiednich rozwiązań i wprowadzenia zmian, skutkować może całkowitym zerwaniem więzi rodzinnych, których konsekwencją będzie dezintegracja rodziny.

Mając na względzie fakt, że rodzina biologiczna jest najbardziej sprzyjającą strukturą w prawidłowym rozwoju dziecka, należy zadbać o to, aby ją wzmocnić otaczając specjalistyczną opieką. Praca na rzecz rodziny ma przyczynić się do jej rekonstrukcji i normalizacji życia rodzinnego. Wszelkie działania podejmowane dla dobra dziecka i jego rodziny powinny być spójne i zgodne z potrzebami tych osób oraz prowadzone za ich zgodą i przy aktywnym współudziale. Zinstytucjonalizowane struktury pomocowe powinny stworzyć odpowiednie dla tego celu warunki z poszanowaniem podmiotowości rodzin objętych takim wsparciem. W szczególności pomoc powinna opierać się na diagnozie sytuacji rodziny i jej najbliższego środowiska, analizie przyczyn pojawiających

się kryzysów, a polegać na monitorowaniu sytuacji rodzin zagrożonych ich wystąpieniem, wzmocnieniu poczucia odpowiedzialności za wszystkich członków rodziny, rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziców, podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny, przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej, dążeniu do integracji i reintegracji rodziny. Wsparcie rodziny powinno być w miarę możliwości wczesne i mieć charakter profilaktyczny. Priorytetem wspierania rodziny powinno być zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowania wartości i norm związanych z ich wychowaniem.

W świetle założeń ustawy o wspieraniu rodziny, pomoc dziecku i jego rodzinie powinna mieć charakter interdyscyplinarny i być świadczona przez specjalistów w ramach zintegrowanego systemu. Ważne, by działania i decyzje względem rodziny podejmowane były przy współpracy wyspecjalizowanych instytucji, szczególnie ośrodka pomocy społecznej, sądu, policji, placówek oświatowych.

Mając na względzie powyższe wprowadza się trzyletni Program *Wspierania Rodziny dla Miasta Bełchatowa na lata 2022-2024*, którego założeniem będzie stworzenie wielopłaszczyznowego, zintegrowanego i efektywnego systemu wsparcia, tak aby zapobiegać marginalizacji i społecznemu wykluczeniu rodzin dysfunkcyjnych.

Przedmiotowy Program jest zgodny z kierunkami działań zapisanymi w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Bełchatowa na lata 2021-2027. Stanowi on również kontynuację Programu *Wspierania Rodziny w Mieście Bełchatowie na lata 2019-2021*, przyjętego uchwałą Nr LIV/494/18 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 25 października 2018 r. Ponadto jest ściśle powiązany z innymi programami realizowanymi na terenie Bełchatowa, takimi m.in. jak: Program *Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Bełchatowa na lata 2021-2023*, Program pn. *Bełchatowska Karta Rodziny* czy rządowy Program *Karta Dużej Rodziny*.

I. PODSTAWA PRAWNA

Zapisy Programu *Wspierania Rodziny dla Miasta Bełchatowa na lata 2022-2024* realizowane będą w oparciu o następujące akty prawne:

- ustawę z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawę z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem",
- ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
- ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.

II. ORGANIZACJA WSPIERANIA RODZINY

Obowiązek wspierania rodziny oraz organizacja pieczy zastępczej w zakresie ustawowym spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określa podział kompetencji, w tym działań i zadań pomiędzy samorządami, który przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Podział kompetencji i zadań w zakresie organizacji wsparcia rodziny i pieczy zastępczej przez jednostki samorządu terytorialnego

GMINA Wspieranie rodziny	POWIAT Organizowanie pieczy zastępczej	WOJEWÓDZTWO Wspieranie działań powiatu i gminy
Praca z rodziną <ul style="list-style-type: none"> • usługi asystenta rodziny • konsultacje i poradnictwo specjalistyczne, w tym prawne • terapia i mediacja • usługi opiekuńcze i specjalistyczne • grupy samopomocowe/grupy wsparcia • praca socjalna i świadczenia materialne 	Usługi koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej	Ośrodki adopcyjne
Pomoc w opiece i wychowaniu dziecka <ul style="list-style-type: none"> • placówki wsparcia dziennego • rodziny wspierające 	Rodzinna piecza zastępcza (rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka)	Regionalne placówki opiekuńczo- terapeutyczne
	Instytucjonalna piecza zastępcza - placówki opiekuńczo-wychowawcze	
Prowadzenie działań profilaktycznych na rzecz wspierania rodziny	Usamodzielnienie pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej	Interwencyjne ośrodki preadopcyjne
Współpraca instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny		

Organizacja wsparcia rodziny powinna być oparta na zasadzie pomocniczości, przy uwzględnieniu trzech podstawowych jej komponentów:

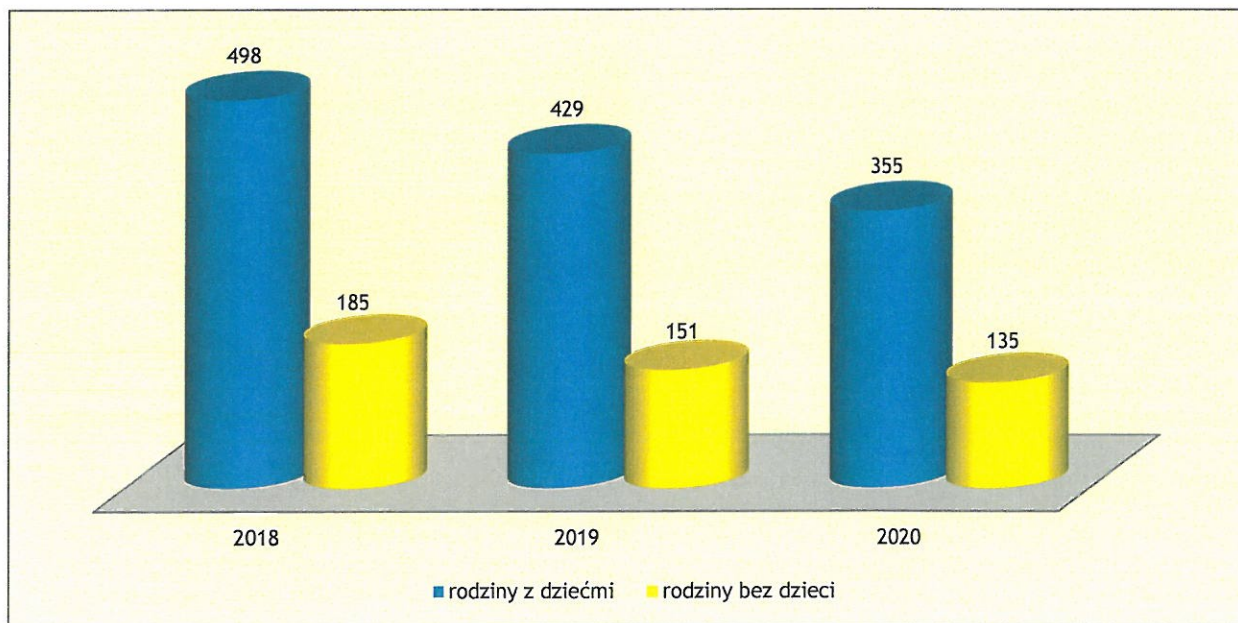
- nie wyręczania rodzin z przypisanych im naturalnych zadań,
- subsydiarnego towarzyszenia, czyli pomocy, kiedy rodzina sobie nie radzi w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej,
- subsydiarnej redukcji, czyli wycofania działań publicznych po usamodzielnieniu się rodziny, tj. przywróceniu jej zdolności do wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

III. SYTUACJA RODZIN W BEŁCHATOWIE

Sytuację rodziny można rozpatrywać między innymi z punktu widzenia zagrożenia ubóstwem i poczucia deprivacji materialnej. Ubóstwo skrajne pozwala rodzinom wyłącznie na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych oraz zakup podstawowych artykułów żywnościowych. Rodziny, które osiągnęły ustawową granicę ubóstwa, są uprawnione do korzystania ze świadczeń z zakresu pomocy społecznej zgodnie z przepisami ustawy o pomocy społecznej.

W 2020 r. wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej (MOPS) zostało objętych 490 rodzin, liczących 1 496 osób. W 2020 r. najliczniejszą grupą wśród rodzin objętych pomocą, podobnie jak w perspektywie ostatnich trzech lat, stanowiły rodziny z dziećmi (wykres 1).

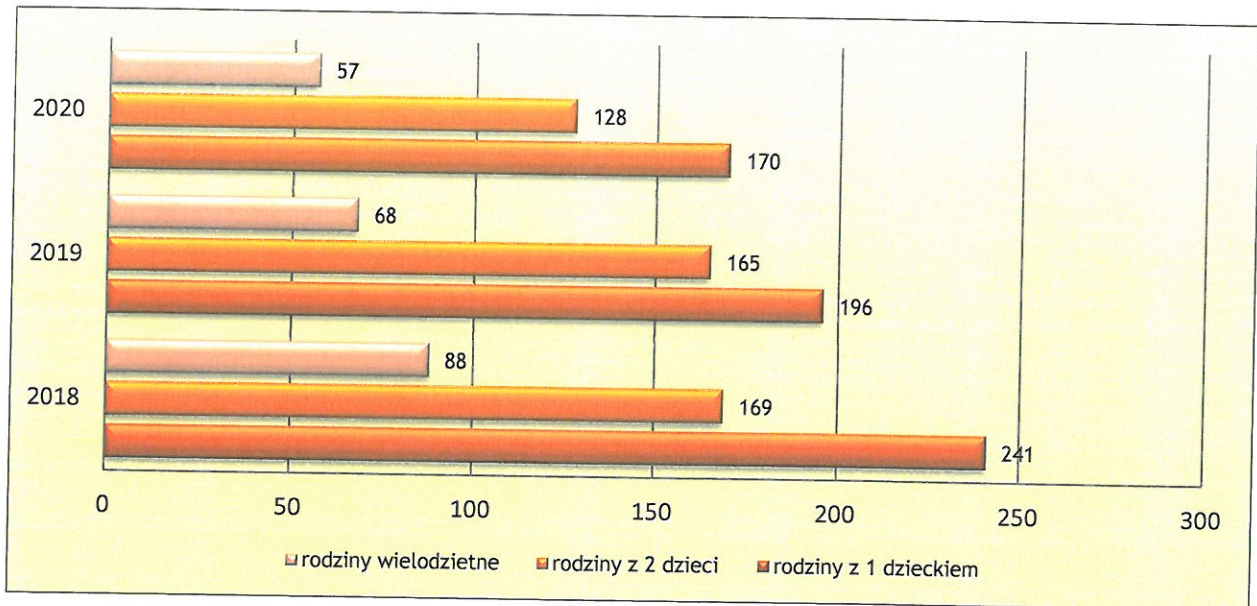
Wykres 1. Liczba rodzin z dziećmi i bez dzieci korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2018 - 2020

Analizowana w tym okresie struktura rodzin z dziećmi wskazuje, że pomocy udzielano przede wszystkim rodzinom mającym na utrzymaniu jedno bądź dwoje dzieci. Na zbliżonym poziomie utrzymywała się również liczba rodzin wielodzietnych korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej (wykres 2).

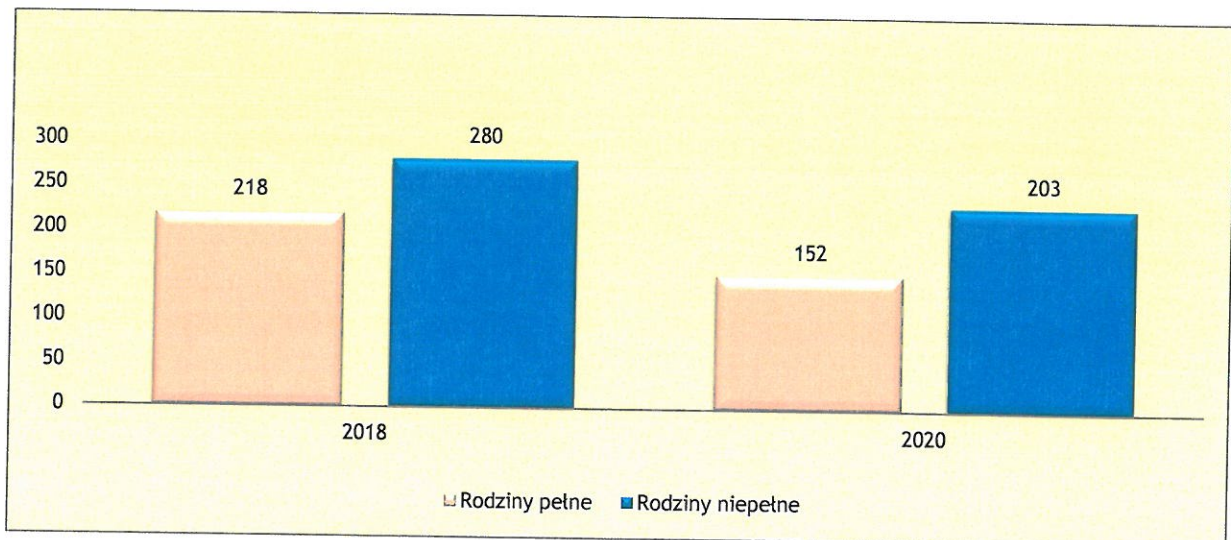

Wykres 2. Liczba poszczególnych kategorii rodzin z dziećmi objętych świadczeniami pomocy społecznej w latach 2018 - 2020

W ostatnich latach obserwuje się zmiany zachodzące w obszarze dwóch typów rodzin korzystających z pomocy społecznej. Systematycznie maleje liczba rodzin pełnych, jak i niepełnych korzystających z pomocy społecznej. W 2020 r. MOPS objął pomocą - w formie świadczeń - o 30% mniej rodzin pełnych i o 28% mniej rodzin niepełnych niż w roku 2018 r. (wykres 3). Należy jednak podkreślić, że samotne rodzicielstwo wśród rodzin korzystających z pomocy MOPS jest zjawiskiem znanym. Osoby samotnie wychowujące dzieci, to w głównej mierze kobiety. Rodziny te często borykają się z problemami opiekuńczo - wychowawczymi.

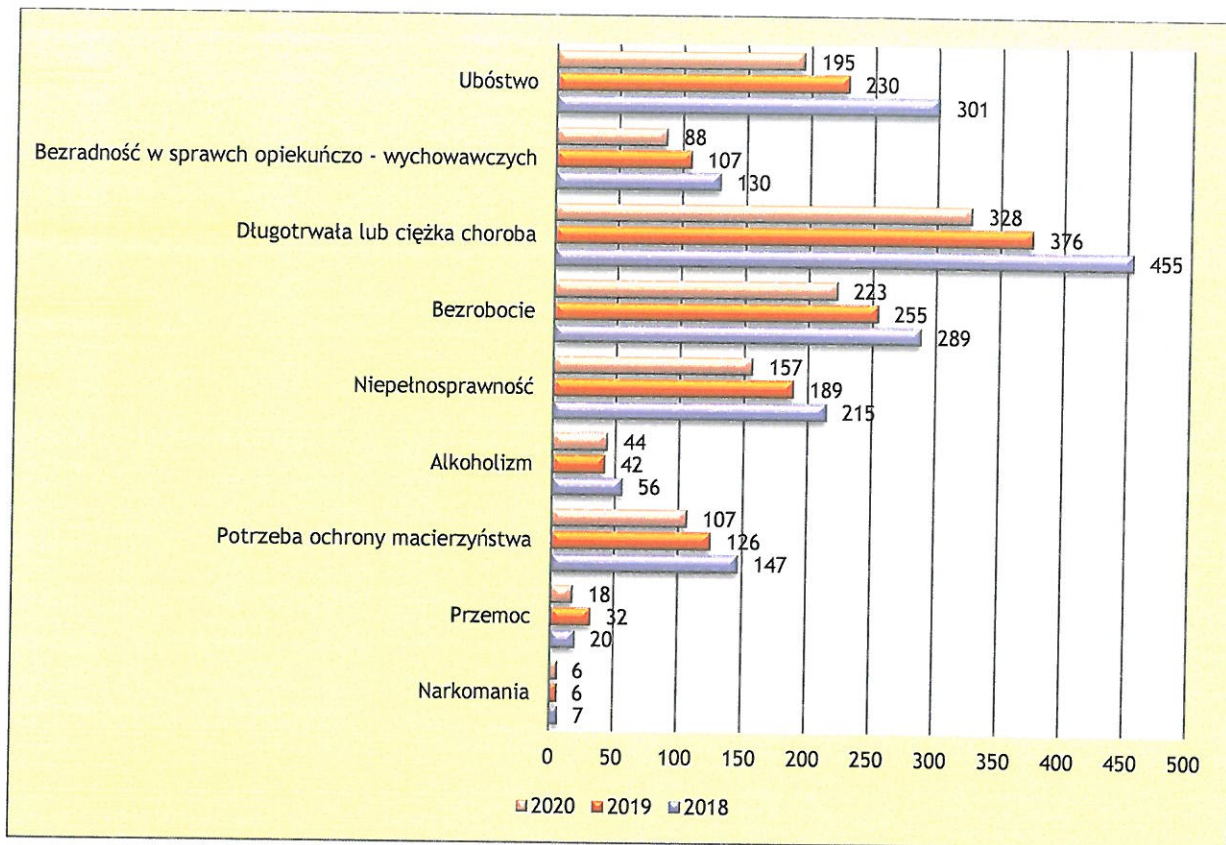
Wykres 3. Liczba rodzin pełnych i niepełnych objętych świadczeniami z pomocy społecznej w 2018 i 2020 roku

Analiza wykresu poniżej (wykres 4) wskazuje, iż choć systematycznie spada liczba rodzin korzystających z pomocy tytułem takich dysfunkcji, jak ubóstwo, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i bezrobocie, to niezmiennie od lat stanowią one, obok długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz niepełnosprawności jedne z głównych powodów przyznawania pomocy rodzinie. Przyczyną ubytku korzystających jest malejąca z roku na rok liczba wszystkich rodzin korzystających z pomocy MOPS.

Wykres 4. Powody przyznawania pomocy społecznej rodzinom przez MOPS w Bełchatowie w latach 2018 - 2020

Znamienne jest, że rodziny objęte wsparciem z powodu bezrobocia, to również najczęściej borykające się z problemem ubóstwa. Tę ostatnią dysfunkcję za przyczynę korzystania z pomocy MOPS w 2020 roku wskazało 46% rodzin. Wiele z tych rodzin doświadcza tzw. długotrwałego ubóstwa.

Kolejny problem będący powodem ubiegania się rodzin o wsparcie MOPS, to problem uzależnień nie tylko w obszarze alkoholu, ale także narkomani i dopalaczy - substancji niezwykle niebezpiecznych o niesprawdzonym składzie, a przy tym sprzedawanych po dostępnych cenach. Charakterystyczne jest również używanie rozmaitych produktów dostępnych w gospodarstwach domowych, a posiadających rozpoznane właściwości odurzające (kleje, rozpuszczalniki, niektóre produkty chemii kosmetycznej itd.).

Nadal istotnym powodem udzielanego wsparcia jest przemoc w rodzinie. Pracownicy socjalni - pracujący z rodzinami dysfunkcyjnymi - pomagali w ciągu ostatnich trzech lat średnio 23 rodzinom uwikłanym w przemoc. Jak wynika z danych ilościowych Zespołu Interdyscyplinarnego, zjawisko przemocy nie jest jednorazowym aktem lecz procesem dynamicznym i powtarzającym się. W 2018 r.

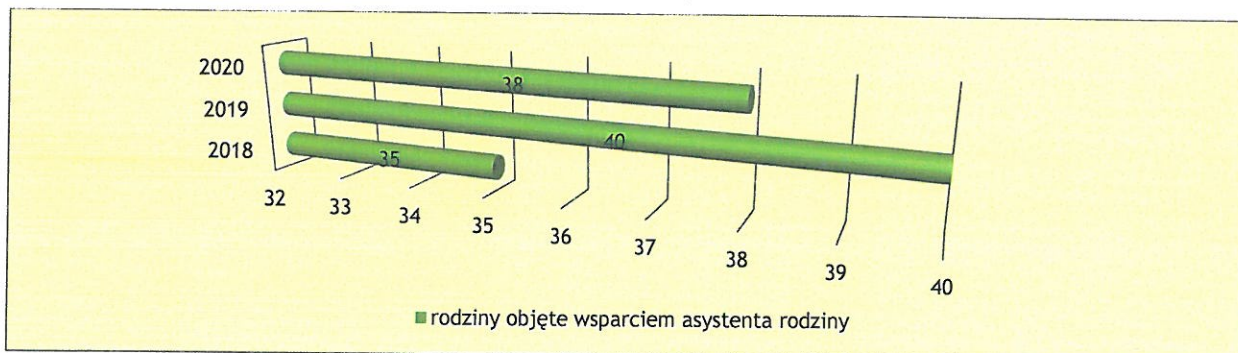
w Bełchatowie wszczęto 112 procedur „Niebieskie Karty”, w 2019 - 146, a w 2020 - 102, tj. o 9% mniej niż w 2018 r. W rodzinach, w których była prowadzona procedura „Niebieskie Karty” w 2018 r. wychowywało się 65 dzieci, w 2019 - 51, w 2020 - 67 dzieci. Poniższa tabela wskazuje statystyczne zestawienie osób doświadczających i stosujących przemoc na przestrzeni lat 2018-2020.

Tabela 2. Osoby doświadczające i stosujące przemoc w rodzinie na przestrzeni lat 2018-2020

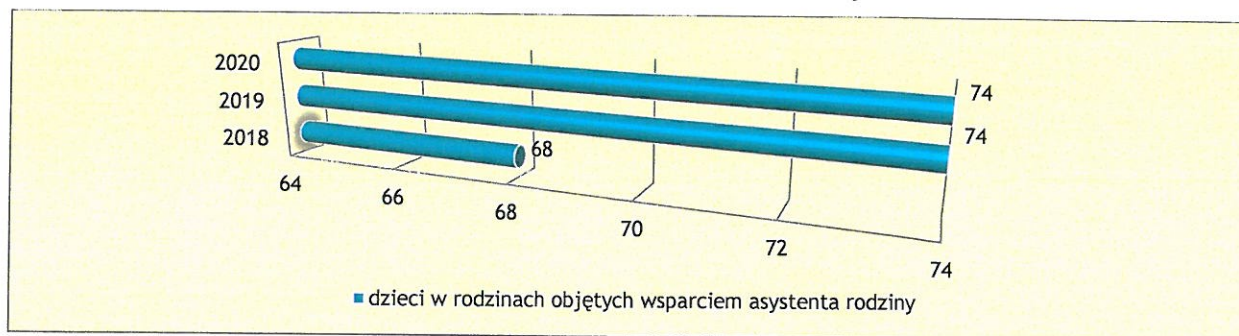
Osoby doświadczające i stosujące przemoc	2018	2019	2020
Liczba kobiet doświadczających przemocy w rodzinie	92	108	72
Liczba mężczyzn doświadczających przemocy w rodzinie	11	11	7
Liczba dzieci doświadczających przemocy w rodzinie	19	20	18
Liczba kobiet stosujących przemoc w rodzinie	18	13	13
Liczba mężczyzn stosujących przemoc w rodzinie	104	114	75

Rodziny objęte wsparciem MOPS najczęściej korzystają z pomocy ze względu na więcej niż jedną dysfunkcję. Owa wielość oraz złożoność problemów wymaga konieczności wprowadzenia do rodziny asystenta rodziny. Mimo iż, liczba rodzin i dzieci objętych wsparciem asystenta, pozostaje na zbliżonym poziomie, to jednak pomoc ta jest niezbędna, gdyż problemy, z którymi mierzy się rodzina są coraz bardziej skomplikowane. Wśród rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, najliczniejszą grupę stanowiły te, w których dzieci były do 6 roku życia (około 45% ogółu dzieci objętych wsparciem) oraz w przedziale 7 - 13 lat (około 38%). Dane prezentują wykresy 5 i 6.

Wykres 5. Rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny

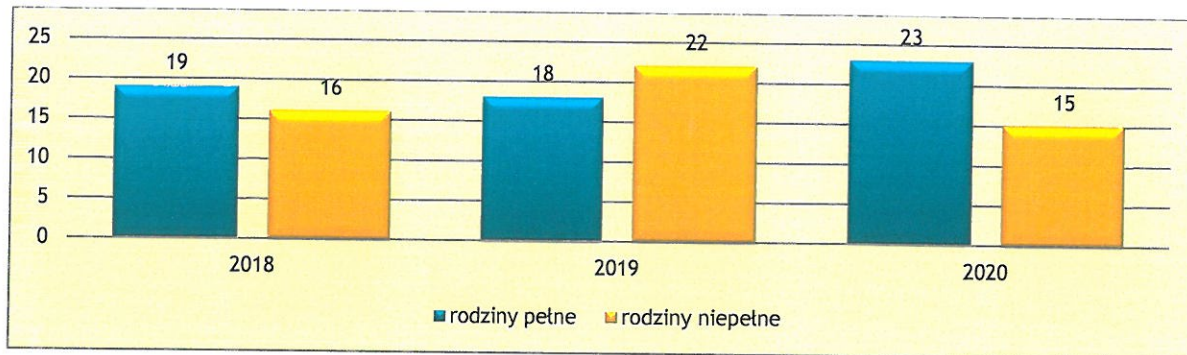
Wykres 6. Dzieci w rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny

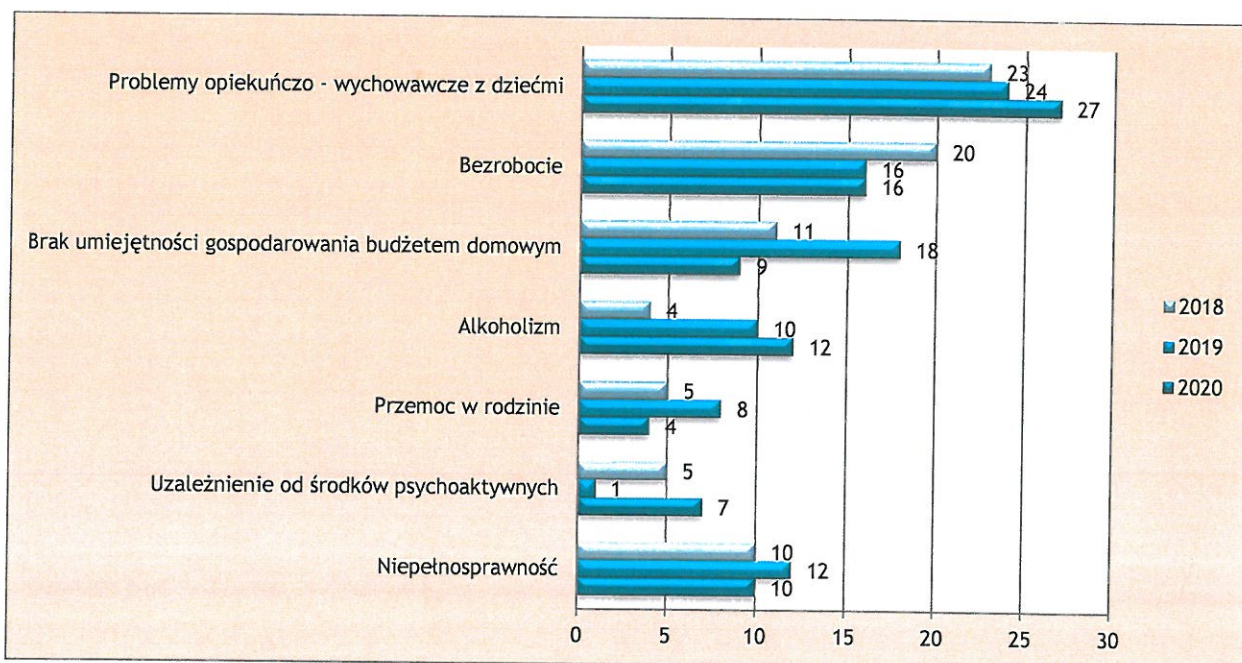
Wśród typów rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, znaczny odsetek stanowiły rodziny pełne - 53% ogółu objętych wsparciem asystenta. Mimo, że dzieci były wychowywane przez obojga rodziców, złożoność problemów była tak wielka, iż rodziny wymagały tego rodzaju wsparcia (wykres 7).

Wykres 7. Liczba rodzin pełnych i niepełnych objętych wsparciem asystenta rodziny w latach 2018-2020

Ze względu na główny powód objęcia wsparciem asystenta rodziny, najliczniejszą grupę stanowiły rodziny z problemem bezradności opiekuńczo-wychowawczej - średnio to 70%. W dalszej kolejności to rodziny z problemami takimi jak: bezrobocie - 46% rodzin oraz brak umiejętności gospodarowania budżetem domowym - 33% rodzin. Pozostałe dysfunkcje, z powodu których rodzina była objęta wsparciem asystenta to: alkoholizm, niepełnosprawność oraz przemoc w rodzinie. W przypadku 12% rodzin - powodem udzielonego wsparcia było uzależnienie od środków psychoaktywnych (wykres 8).

Wykres 8. Najczęściej występujące problemy w rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny w latach 2018 - 2020

Analiza przyczyn zakończenia współpracy rodzin z asystentem wskazuje, że w ciągu ostatnich trzech lat tylko 47% rodzin zakończyło ją z uwagi na osiągnięte cele, ujęte w planie pracy z daną rodziną. W pozostałych 53% rodzin, powodem zakończenia współpracy było jej zerwanie przez rodzinę, zmiana miejsca zamieszkania rodziny oraz brak efektów tej współpracy - co w przypadku tej ostatniej przyczyniło skutkowało umieszczeniem dziecka w pieczy zastępczej. Dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3. Powody zakończenia współpracy z asystentem rodziny w latach 2018-2020

Lp.	Powody zakończenia współpracy z asystentem rodziny	2018	2019	2020
1.	Osiągnięte cele przez rodzinę	8	8	5
2.	Zerwanie współpracy przez rodzinę	4	7	1
3.	Zmiana miejsca zamieszkania rodziny	2	2	4
4.	Brak efektów współpracy z rodziną (umieszczenie dziecka w pieczy)	1	1	2
Ogółem		15	18	12

Długotrwałe nieprawidłowe funkcjonowanie rodziny stanowi potencjalne zagrożenie odebrania dzieci ze środowiska naturalnego i umieszczenia ich w pieczy zastępczej. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w ramach systemu wspierania rodziny współfinansuje koszty pobytu dzieci w pieczy zastępczej. W 2020 roku poniósł wydatki związane z odpłatnością za pobyt dzieci w rodzinach zastępczych na łączną kwotę 379 571,62 zł. Kwota przekazana na pobyt dziecka w pieczy zastępczej w 2020 roku znacznie zmalała w porównaniu do lat ubiegłych, co ma związek z dużym odpływem dzieci z pieczy zastępczej, których koszty współfinansowania pobytu w pieczy były na poziomie 50%, zwłaszcza przebywających w 2020 roku w instytucjonalnej pieczy zastępczej, gdzie koszty współfinansowania są zdecydowanie wyższe niż w pieczy rodzinnej. Dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

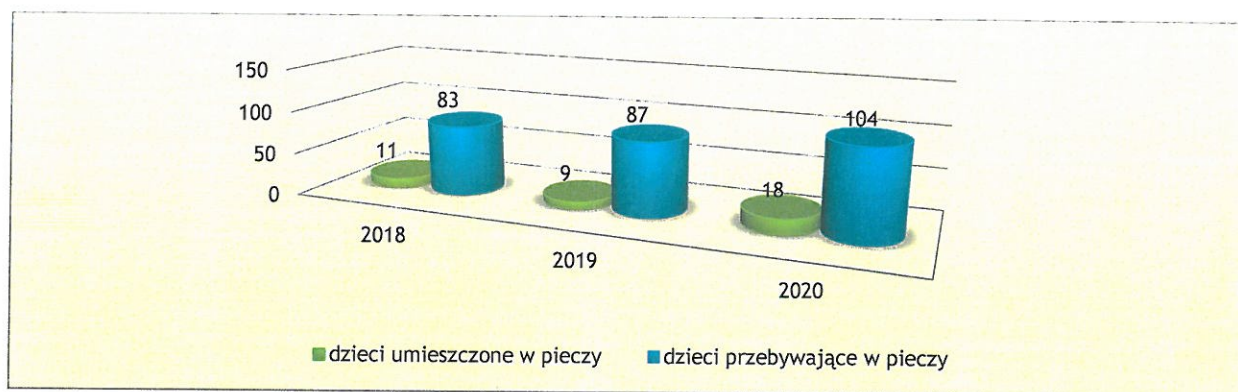
Tabela 4. Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej, za które MOPS ponosił odpłatność na przestrzeni lat 2018-2020

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba dzieci	65	62	72
kwota (w złotych)	426 817,34	424 694,62	379 571,62

W perspektywie trzech lat systematycznie ulegała zwiększeniu liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej. W porównaniu do 2018 r. liczba dzieci przebywających w pieczy w 2020 r. wzrosła o 25% (wykres 9).

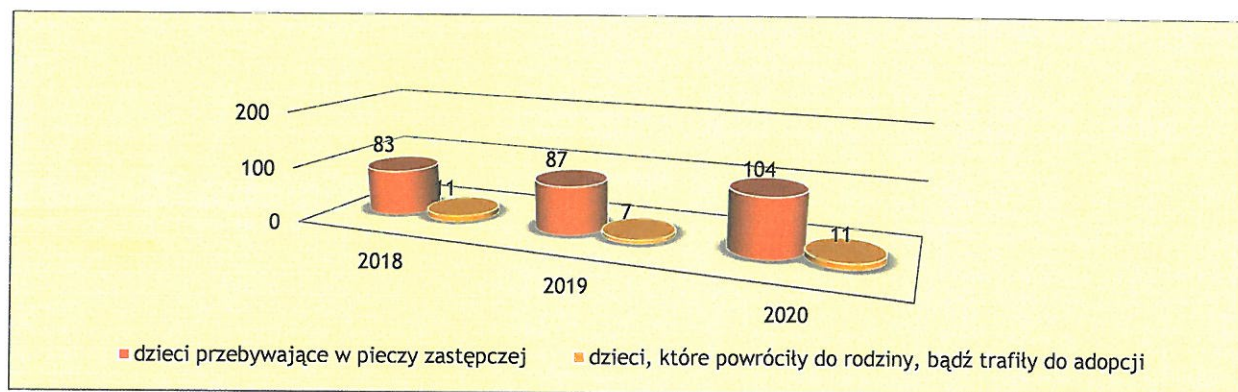

Wykres 9. Liczba dzieci umieszczonych i przebywających w pieczy zastępczej w latach 2018-2020

Dane ilościowe za lata 2018 - 2020 określają znacząco niski wskaźnik powrotu do rodzin biologicznych, bądź trafiających do adopcji dzieci przebywających w pieczy zastępczej. W analizowanym okresie kształtował się on zaledwie na poziomie 11% (wykres 10).

Wykres 10. Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej oraz powracających do rodzin w latach 2018-2020

W 2020 r. wśród 52 rodzin biologicznych, z których dzieci umieszczono w pieczy zastępczej (dotyczy 104 dzieci), tylko 5 rodzin podjęło współpracę z asystentem w zakresie powrotu dzieci do rodziny. W pozostałych przypadkach nie było możliwości podjęcia współpracy z asystentem z powodu:

- pobytu rodziców w zakładzie karnym,
- choroby psychicznej rodziców,
- nieznanego miejsca pobytu rodziców,
- niepełnosprawności rodziców,
- śmierci rodziców,
- niepełnoletności rodziców,
- uzależnienia od alkoholu, dopalaczy rodziców,
- braku zgody rodziców na powrót dziecka,
- braku zgody rodziców na współpracę z asystentem rodziny.

IV. ZASOBY SYSTEMU WSPARCIA RODZINY

Realizacja zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ma na celu stworzenie spójnego, zapobiegającego dysfunkcjom, systemu pomocy dziecku i jego rodzinie, a w przypadku trudności rodziny w prawidłowym wypełnianiu swych funkcji, głównie o charakterze opiekuńczo-wychowawczym, zapewnienie specjalistycznego wsparcia, mającego zagwarantować rodzinie taką pomoc, która wyeliminuje zagrożenie umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej lub pozwoli mu na powrót do rodziny biologicznej, jeżeli już przebywa poza nią. Przepisy z zakresu ww. ustawy oraz akty prawne z nią powiązane wskazują obszerny katalog zadań, które powinny stanowić podstawę działań profilaktycznych w środowisku zamieszkania rodziny oraz podstawę do świadczenia pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej.

Pomoc mają świadczyć specjaliści i podmioty przygotowane do pracy z rodziną (poradnie, placówki wsparcia dziennego, organizacje pozarządowe i inne podmioty działające w obszarze rodziny i dziecka). Niezbędna jest sieć szeroko dostępnych ofert wsparcia profilaktycznego skierowanego do wszystkich rodzin. Natomiast rodziny w kryzysie powinny uzyskać specjalistyczne wsparcie w postaci m.in. asystenta rodziny, usług świadczonych przez rodzinę wspierającą, poradnictwa rodzinnego, terapii rodzinnej czy wreszcie klasycznej formy pomocy, jaką jest praca socjalna.

Obecnie mieszkańcy Bełchatowa i ich dzieci mogą liczyć na bezpłatną pomoc poradni psychologiczno-pedagogicznej, wsparcie w ramach usługi asystenta rodziny, czy punktów porad psychologiczno-pedagogicznych i pomocy specjalistycznej prowadzonych przez MOPS oraz organizacje pozarządowe dofinansowywane przez Miasto. MOPS świadczy również szeroko prowadzoną pracę socjalną.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje działania mające na celu skuteczną i profesjonalną pomoc prawną, psychologiczną, w zakresie uzależnień, a od 2020 roku - psychiatryczną, w ramach „Zespołu Poradnictwa Specjalistycznego”, świadczoną rodzinom i osobom z terenu Miasta Bełchatowa. Dużym wsparciem dla rodzin z wieloma złożonymi problemami jest terapeuta rodziny i mediator. Dodatkowo dwóch psychologów udziela wsparcia osobom uwikłanym w przemoc. Wsparcie specjalistów stanowi merytoryczną podbudowę wszystkich zadań z zakresu pracy socjalnej, realizowanych przez ośrodek (tabela 5 i 6).

Tabela 5. Liczba porad udzielanych przez specjalistów w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Bełchatowie w latach 2018-2020

Specjalista	Liczba porad		
	2018	2019	2020
Prawnik	274	300	164
Terapeuta uzależnień	167	92	73
Psycholog	316	296	143
Psychiatra	-	-	10
Psycholog (porady w ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie)	-	180	105
Mediator	20	25	25
Pedagog	11	14	14

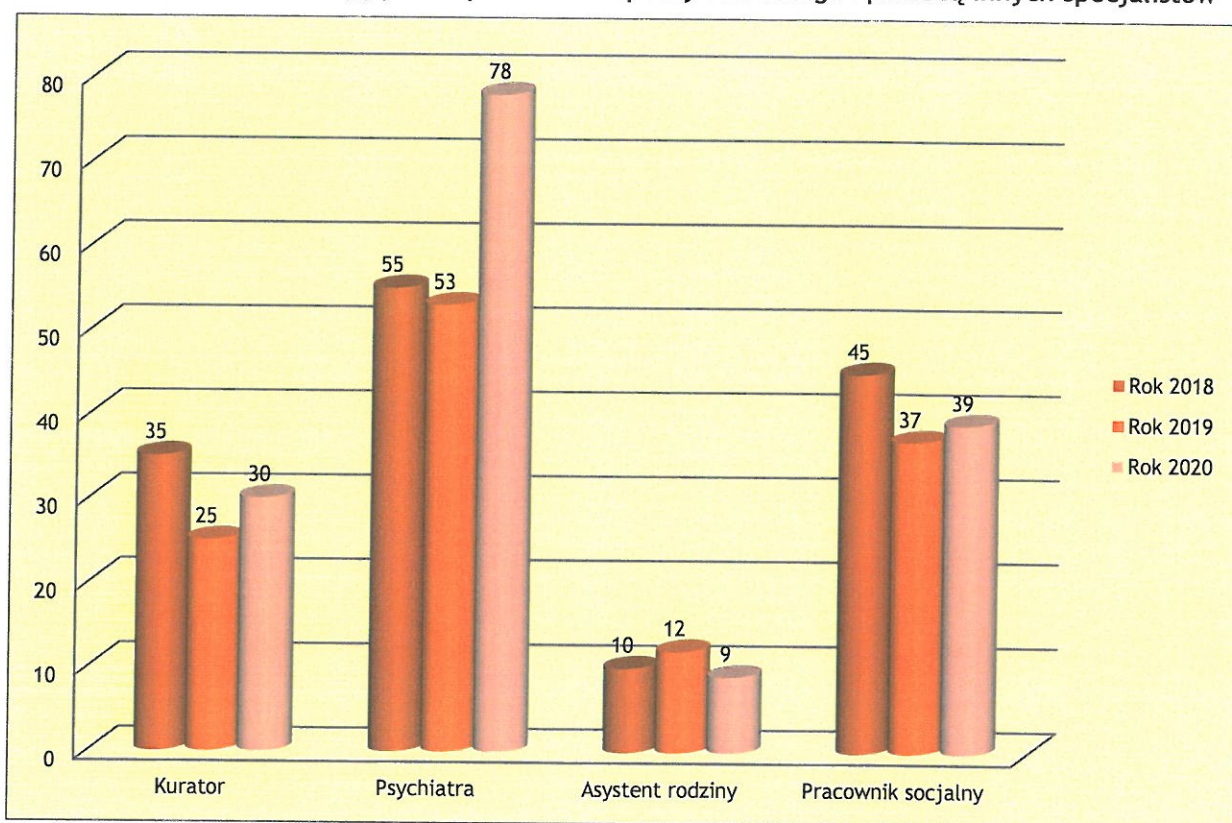

Tabela 6. Liczba porad i osób korzystających ze wsparcia terapeuty rodzinnego w latach 2018-2020

Terapeuta rodzinny	Rok		
	2018	2019	2020
Liczba porad	964	993	742
Liczba osób	291	243	321

W analizowanym okresie pracę z rodziną prowadziło równoległe wielu specjalistów z różnych dziedzin. Terapeuta rodzinny - świadczący wsparcie rodzinom w ramach zatrudnienia w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Bełchatowie - w analizowanym okresie współpracował m.in. z psychiatrami, kuratorami oraz pracownikami socjalnymi i asystentami rodziny z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bełchatowie (wykres 11).

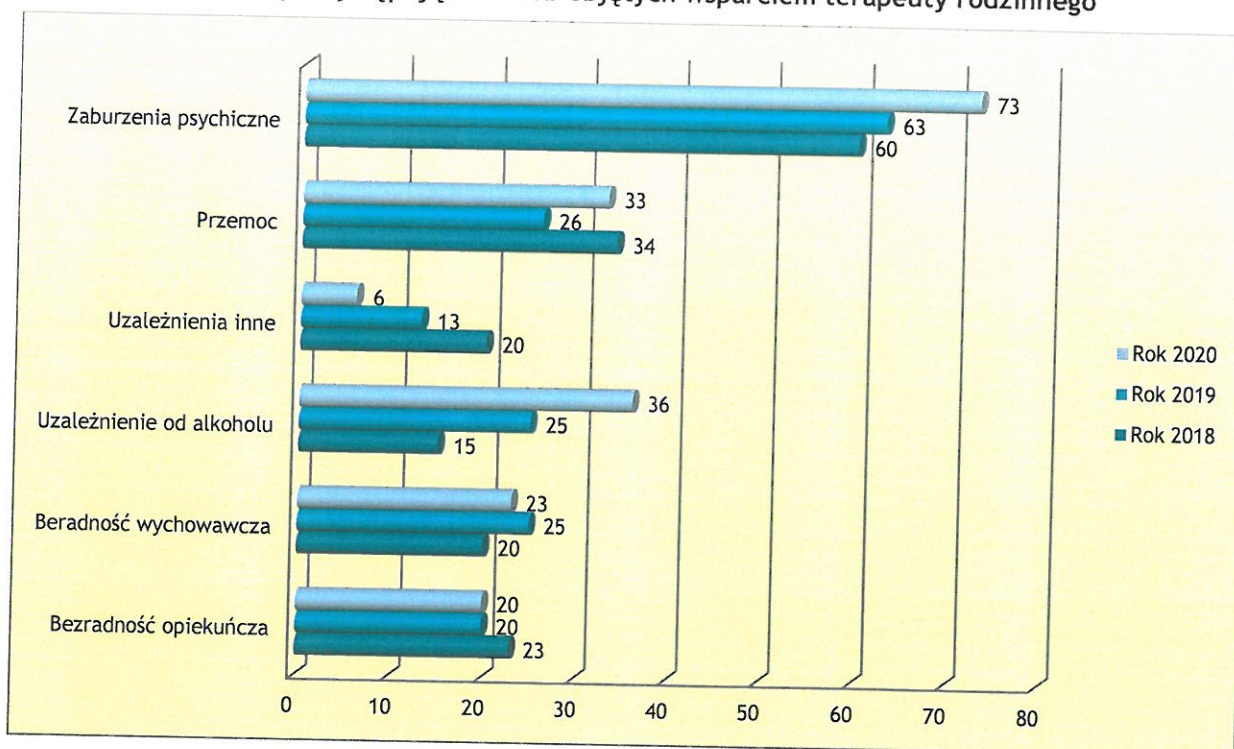
Wykres 11. Liczba osób objętych wsparciem terapeuty rodzinnego i pomocą innych specjalistów

Ze wsparcia terapeuty rodzinnego korzystają osoby z różnymi problemami. W 2020 roku statystyki przedstawiały się następująco: 48 osób skorzystało z powodu depresji, 17 - z uwagi na myśli suicydalne, 2 osoby - miały próby samobójcze, 3 - chorowały na schizofrenię, 2 - miały chorobę afektywną dwubiegunową, 1 - anoreksję, 15 - lęki i fobie, 5 - upośledzenie umysłowe, 33 osoby były uzależnione, 20 osób skorzystało z powodu bezradności opiekuńczej, a 23 z powodu bezradności wychowawczej (wykres 12).

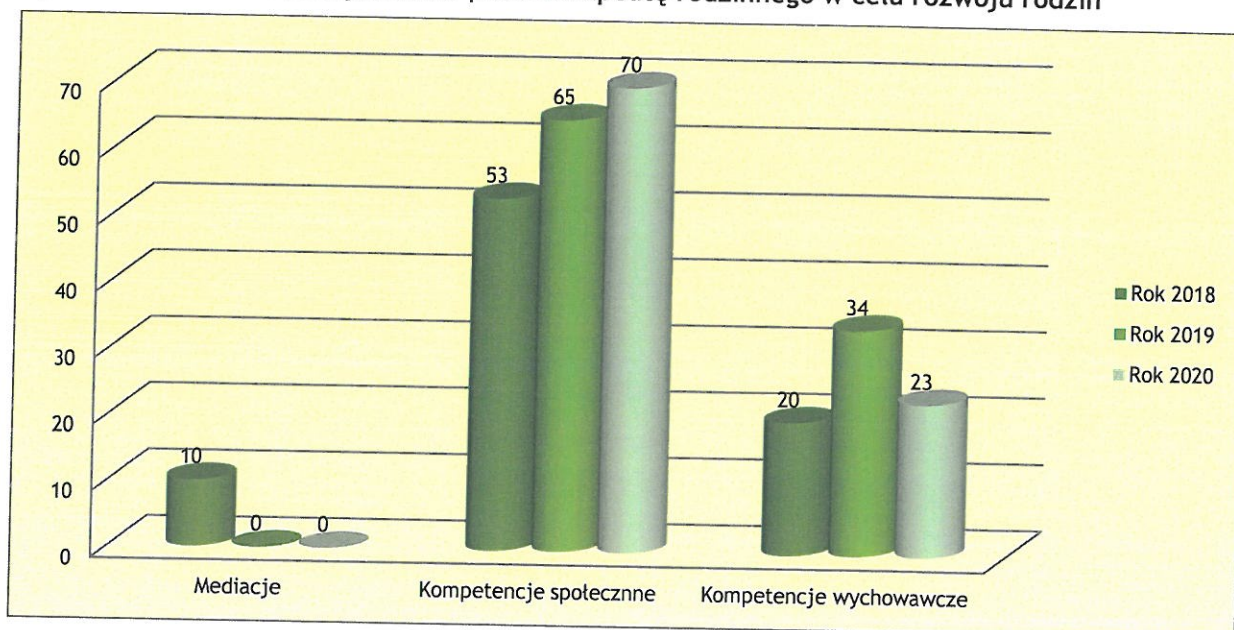

Wykres 12. Dysfunkcje występujące u osób objętych wsparciem terapeuty rodzinnego

Ponadto terapeuta rodziny podejmował w omawianym okresie szereg działań mających na celu rozwój rodzin, z którymi współpracował. Zakres tych działań prezentuje poniższy wykres.

Wykres 13. Działania podejmowane przez terapeutę rodzinnego w celu rozwoju rodzin

Spotkania z terapeutą mają za zadanie pomóc osobom i rodzinom przezwyciężać problemy związane z funkcjonowaniem rodziny, w tym problemy wychowawcze.

W celu wzmocnienia stabilności rodziny, ochrony przed skutkami wszelkich nieprawidłowości życiowych, uzyskania pomocy w rozwiązywaniu sytuacji problemowych - obok specjalistów skupionych przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Bełchatowie - bezpłatne formy wsparcia, w tym poradnictwo specjalistyczne, prowadzą także organizacje pozarządowe. Zadania w obszarze pomocy dziecku i rodzinie realizują dzięki dofinansowaniu Miasta. Podmioty przez nie prowadzone, to m.in.:

- Punkt Konsultacyjny KARAN dla osób uzależnionych od narkotyków i innych substancji psychoaktywnych oraz członków ich rodzin, prowadzony przez Stowarzyszenie Katolicki Ruch Antynarkotyczny KARAN, który świadczy pomoc i wsparcie w postaci: grupy wsparcia dla rodzin osób uzależnionych, poradnictwa rodzinnego i prawnego, spotkań pierwszego kontaktu, interwencji kryzysowych, zajęć informacyjno-edukacyjnych, warsztatów umiejętności dla osób współuzależnionych. W 2020 roku z oferty pomocowej skorzystało około 50 osób.
- Bełchatowskie Centrum Profilaktyki i Terapii, prowadzone przez Towarzystwo Przeciwdziałania Narkomanii „MOST”, świadczące usługi terapeutyczne oraz działania edukacyjne i socjoterapeutyczne dla młodzieży eksperymentującej i problemowo używającej m.in. alkohol, narkotyki i inne substancje psychoaktywne. W 2020 roku z oferty placówki skorzystało 136 osób.
- Klub Abstynencki dla rodzin i osób z problemem uzależnienia od alkoholu, prowadzony przez Stowarzyszenie Abstynencki Klub Wzajemnej Pomocy „Przyjaciel”, udzielający wsparcia ze strony terapeuty uzależnień. Z pomocy Klubu w 2020 r. skorzystało 180 osób uzależnionych.
- Poradnia Życia Rodzinnego i Katolicki Telefon Zaufania, prowadzone przez Stowarzyszenia Rodzin Katolickich Archidiecezji Łódzkiej Oddział w Bełchatowie, świadczące konsultacje dla rodzin i konsultacje indywidualne. W ramach poradnictwa specjalistycznego udzielana jest pomoc psychologiczna, pomoc w zakresie przeciwdziałania przemocy rodzinie oraz uzależnień, poradnictwo prawne oraz prowadzone są zajęcia terapeutyczne. W 2020 roku liczba osób, którzy skorzystali z usług instruktora terapii uzależnień kształtowała się na poziomie 1 250 w związku z uzależnieniem od alkoholu oraz 105 z powodu uzależnienia od narkotyków.

Osoby doświadczające przemocy mogą ponadto uczestniczyć w spotkaniach Grupy Radzenia Sobie z Przemocą w Rodzinie „Azymut”, działającej w ramach MOPS w Bełchatowie. Oferuje ona wsparcie dla osób doświadczających przemocy domowej, w sposób anonimowy i zapewniający bezpieczeństwo. Uczestnikom pomaga się m.in. odzyskać kontrolę nad własnym życiem, uwolnić się od skutków urazu spowodowanego przemocą, a także odbudować i tworzyć prawidłowe relacje międzyludzkie. Grupa prowadzona jest przez psychologa oraz specjalistę pracy socjalnej.

Istotnym zasobem odpowiadającym za wsparcie rodzin i dzieci są dwie placówki wsparcia dziennego funkcjonujące w strukturach MOPS, które zapewniają pomoc dzieciom i rodzinom mającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Są to Świetlica Socjoterapeutyczna „Ster” oraz Świetlica Środowiskowa „Promyk”. W ramach oferty programowej realizowane są zajęcia dydaktyczne, wychowawcze, profilaktyczne, socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, sportowo-rekreacyjne, kulturalno-oświatowe i prozdrowotne. Dodatkowo w okresie wakacji świetlice zapewniają wypoczynek w formie półkolonii i zajęć wakacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych. Ponadto dzieci mają również zapewnione wyżywienie na terenie

placówek. Podejmowane działania mają na celu organizację pomocy rodzinom w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczej na rzecz dziecka.

Organizacją czasu wolnego dzieci i młodzieży z tzw. rodzin trudnych zajmują się również pozostałe świetlice funkcjonujące na terenie Miasta: Świetlica Środowiskowa „Arka”, gdzie realizuje się zajęcia z profilaktyki uzależnień, plastykoterapii, muzykoterapii, choreoterapii oraz półkolonie letnie oraz Świetlica Środowiskowa „Przystań”, której oferta skierowana jest do dzieci z niepełnosprawnością. Obie prowadzone są przez organizacje pozarządowe.

Zaprezentowana poniżej tabela przedstawia liczbę dzieci w latach 2018-2020 w czterech placówkach wsparcia dziennego, działających na terenie Miasta w obszarze wsparcia rodziny.

Tabela 7. Liczba dzieci w latach 2018-2020 w placówkach wsparcia dziennego

Placówki wsparcia dziennego z terenu Bełchatowa	Liczba dzieci uczęszczających do placówek wsparcia dziennego		
	2018	2019	2020
Placówki prowadzone przez MOPS			
Świetlica Socjoterapeutyczna „Ster”	49	56	49
Świetlica Środowiskowa „Promyk”	37	32	28
Placówki prowadzone przez organizacje pozarządowe			
Świetlica Środowiskowa „Arka”	26	21	17
Świetlica Środowiskowa „Przystań”	36	55	52

W analizowanym okresie, część rodzin, z których dzieci objęte zostały działaniami placówek wsparcia dziennego, korzystała z usług asystenta rodziny. (tabela 8).

Tabela 8. Liczba dzieci objętych działaniami placówek wsparcia dziennego w latach 2018-2020 w rodzinach, których świadczone usługi asystenta rodziny

Placówki wsparcia dziennego	Liczba dzieci objęta działaniami placówek wsparcia dziennego, w rodzinach których świadczone usługi asystenta rodziny		
	2018	2019	2020
Świetlica Socjoterapeutyczna „Ster”	10	10	4
Świetlica Środowiskowa „Promyk”	4	6	4
Świetlica Środowiskowa „Arka”	8	7	4
Ogółem	22	23	12

Z analizy danych wynika, iż głównymi przyczynami problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach dzieci uczęszczających do placówek wsparcia dziennego są: alkoholizm rodziców, niskie kompetencje wychowawcze rodziców, bezrobocie, ubóstwo, problemy mieszkaniowe, wielodzietność, oraz przemoc w rodzinie.

W szczególnej sytuacji są rodziny, w których rozpoczyna się kryzys opiekuńczo-wychowawczy, brakuje w nich umiejętności sprawnego prowadzenia gospodarstwa domowego lub powstają pewne niedomagania w systemie rodziny jako całości. Problemem jest nierzadko brak świadomości członków rodziny na temat rozpoczynających się trudności, tym bardziej że wielu młodych po prostu nie zostało

odpowiednio przygotowanych do pełnienia ról rodzinnych i życiowych. Mając to na względzie, MOPS podejmuje działania informacyjne i psychoedukacyjne w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny, a także rozwijania kompetencji rodzicielskich. W okresie 2019-2020 realizował zadanie pn. „Wsparcie dla rodzin w kryzysie”, którego beneficjentami były rodziny borykające się z problemami opiekuńczo - wychowawczymi, uzależnieniem od narkotyków, alkoholu czy hazardu. W ramach zadania odbyły się m.in. zajęcia z pedagogiem i psychologiem.

W ramach wspierania rodziny Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej także współpracuje z innymi służbami, takimi jak: placówki oświatowe, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (MKRPA), Zespół Interdyscyplinarny, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR), Sąd Rodzinny oraz placówki służby zdrowia. Podmioty te w ramach swoich kompetencji również podejmują aktywne działania na rzecz dziecka i rodziny. MKRPA - w zakresie przeciwdziałania problemom dotyczącym nadużywania alkoholu; Zespół Interdyscyplinarny - w zakresie wsparcia i pomocy rodzinom w przewyższaniu problemu przemocy; placówki oświatowe - prowadzą działalność edukacyjno-wychowawczą, psychologiczno-edukacyjną oraz pedagogiczną; placówki służby zdrowia - realizują zadania w zakresie profilaktyki i opieki zdrowotnej; natomiast PCPR - zadania z obszaru pieczy zastępczej.

V. WNIOSKI

Analiza danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej za ostatnie trzy lata wskazuje, iż rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi stanowią znaczną część rodzin objętych wsparciem pomocy społecznej. Profil rodziny niewydolnej wychowawczo ulega systematycznej zmianie. Rodziny te charakteryzują się coraz większą ilością oraz złożonością problemów, w których niezaradność w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami, takimi jak: uzależnienie od środków psychoaktywnych i alkoholu, przemoc w rodzinie, przestępczość młodocianych, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich i zawodowych. Takie postawy i zachowania dezorganizują i niszczą życie rodziny. W ocenie pracowników socjalnych oraz asystentów rodziny, znanymi cechami rodzin wieloproblemowych są przede wszystkim niskie kompetencje społeczne i wychowawcze rodziców, brak zainteresowania ze strony rodziców sprawami dziecka, osłabienie więzi rodzinnych, brak prawidłowych wzorców osobowościowych oraz aspiracji edukacyjnych.

Coraz częściej zauważalny jest wzrost uzależnienia wśród młodych ludzi od Internetu, gier komputerowych, telefonu komórkowego, hazardu, którzy przedkładają kontakt z drugą osobą, przyrodą na rzecz wirtualnych kontaktów. Na skutek niewłaściwych wzorców wyniesionych m.in. z mass mediów, kryzysu autorytetu, zaburzona jest prawidłowa komunikacja między rodzicami a dziećmi oraz w środowisku rówieśniczym.

Dysfunkcje w rodzinie wyrażają się głównie niedojrzałością emocjonalną, problemami we współżyciu z ludźmi, trudnościami adaptacyjnymi, niezaradnością w prowadzeniu gospodarstwa

domowego, problemami wychowawczymi. Istotną rolę zgodną z polityką społeczną państwa odgrywa praca socjalna w połączeniu ze wsparciem finansowym lub rzeczowym.

Jak wskazują statystyki, wiele rodzin niewydolnych wychowawczo korzysta z pomocy specjalistów pracujących w obszarze wspierania rodziny. Ponadto rodziny te systematycznie korzystają także ze wsparcia pałcówek oferujących pomoc w opiece i wychowaniu dziecka. Z jednej strony świadczy to o coraz większej świadomości własnej sytuacji rodzinnej i determinacji w dążeniu do zmiany, z drugiej o skuteczności osób zaangażowanych w pracę w obszarze wspierania rodziny - pracowników socjalnych i asystentów rodziny. Należy zatem kontynuować kampanie społeczne informujące o możliwości uzyskania wsparcia, działania profilaktyczne wśród dzieci i młodzieży, propagować właściwe postawy społeczne i rodzicielskie, poszerzać ofertę pomocową zgodnie z aktualnymi potrzebami rodzin, podnosić kompetencje osób działających na rzecz dziecka i rodziny, a także organizować w sposób atrakcyjny czas dla dzieci i młodzieży oraz usprawniać współpracę między instytucjami.

Nadal jednak wzrasta liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej. Znikomy natomiast procent dzieci powraca do rodzin naturalnych, bądź trafia do adopcji. Niewielki również odsetek rodzin biologicznych, których dzieci umieszczone zostały w pieczy zastępczej podejmuje działania na rzecz reintegracji rodziny, a także większość rodzin odmawia współpracy z asystentem w celu powrotu dziecka do rodziny. Należy też zaznaczyć, iż potrzeby w zakresie wsparcia udzielanego przez asystentów rodziny są dużo większe, niż wskazywać mogłaby na to liczba rodzin objętych tą formą pomocy. Biorąc pod uwagę wnioski zapisane w powyższym akapicie, pamiętać należy, że wsparcie świadczone przez asystenta - zgodnie z dyspozycją ustawową - wymaga zgody rodziny oraz jej aktywnego zaangażowania w dążeniu do pozytywnej zmiany. Tam, gdzie zgoda jest a rodzice faktycznie współpracują z asystentem, jego obecność jest niezbędna i bezsporna. To dzięki tej formie wsparcia oddalona zostaje konieczność zabrania dzieci z niewydolnych rodzin biologicznych, rodziców natomiast uczy się prawidłowej realizacji funkcji opiekuńczych i wychowawczych, motywuje do podjęcia leczenia odwykowego czy uczestnictwa w programach korekcyjnych. Z drugiej natomiast strony, wspiera się rodziców biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w dążeniu do odzyskania dzieci i reintegracji rodziny.

VI. POTRZEBY W ZAKRESIE WSPIERANIA DZIECKA I RODZINY

Przeprowadzona analiza sytuacji dziecka i rodziny oraz ogląd dotychczasowej oferty wsparcia pozwala na sformułowanie następujących kierunków działań:

1. Zapewnienie rodzinom bezpieczeństwa socjalnego oraz prowadzenie systematycznej pracy socjalnej z rodzinami z dziećmi, w szczególności wymagającymi ochrony macierzyństwa lub wielodzietności oraz mającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
2. Kontynuacja usługi wsparcia dla rodzin poprzez asystenta rodziny.
3. Kontynuacja pomocy w opiece i wychowaniu dziecka poprzez funkcjonowanie placówek wsparcia dziennego oraz rozwój ich działalności.
4. Tworzenie warunków do podnoszenia kompetencji rodzicielskich oraz kompetencji psychospołecznych dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych.

5. Organizacja wypoczynku dla dzieci oraz alternatywnych form spędzania czasu wolnego, w szczególności dla rodzin najuboższych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym.
6. Zapewnienie dostępności do poradnictwa specjalistycznego oraz działań terapeutycznych.
7. Organizowanie wydarzeń integrujących i zachęcających rodziny do wspólnej aktywności.
8. Zapewnienie pobytu w pieczy zastępczej oraz podejmowanie działań na rzecz powrotu dzieci do rodzin biologicznych z pieczy zastępczej i innych form instytucjonalnej opieki.
9. Zlecenie zadań uwzględniających potrzeby rodzin organizacjom pozarządowym.
10. Koordynacja działań różnych instytucji działających na rzecz rodzin dysfunkcyjnych.

VII. CELE I ADRESACI PROGRAMU

Nadrzędną ideą projektowanych działań w ramach *Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Bełchatowa na lata 2022-2024* jest przede wszystkim dobro dzieci potrzebujących szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, troska o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową oraz zapewnienie ochrony przysługujących im praw i wolności oraz dobro rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju, i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci.¹

Celem głównym Programu jest:

Tworzenie warunków do wychowywania dzieci w środowisku biologicznej rodziny, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb rodzin przejawiających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych

Cel główny Programu sformułowano po analizie posiadanych zasobów oraz analizie potrzeb systemu wspierania rodziny. Zostanie on osiągnięty poprzez realizację celów szczegółowych oraz działań określonych w niniejszy Programie.

Celami szczegółowymi są:

1. Zapewnienie rodzinom z dziećmi stabilizacji i poczucia bezpieczeństwa socjalnego.
2. Wszechstronny rozwój dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych oraz zwiększanie ich uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej.
3. Wspieranie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze.
4. Zapewnienie dziecku pobytu w pieczy zastępczej oraz wsparcie rodziny biologicznej na rzecz powrotu dziecka.
5. Podniesienie jakości i efektywności usług na rzecz wspierania rodziny oraz integracja działań podmiotów w tym obszarze.

Adresaci Programu to rodziny oraz ich członkowie z terenu Miasta Bełchatowa, w szczególności:

¹ ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

- rodziny, w których występują okresowe trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- rodziny wieloprotymowe, w których występują nasilone trudności opiekuńczo - wychowawcze,
- rodziny zagrożone ograniczeniem praw rodzicielskich,
- rodziny z dzieckiem w pieczy zastępczej.

Program kierowany jest do rodziców, dzieci, opiekunów faktycznych i prawnych, a także do przedstawicieli i służb pracujących na rzecz dzieci i młodzieży.

VIII. PROJEKTOWANE DZIAŁANIA W PROGRAMIE

CEL SZCZEGÓŁOWY I Zapewnienie rodzinom z dziećmi stabilizacji i poczucia bezpieczeństwa socjalnego		
Działania	Wskaźniki	Realizatorzy i partnerzy
1.1. Udzielanie pomocy finansowej rodzinom z dziećmi będącym w trudnej sytuacji socjalno- bytowej.	<ul style="list-style-type: none">• liczba rodzin z dziećmi, którym udzielono wsparcia finansowego z pomocy społecznej, w tym rodzinom z problemami opiekuńczo-wychowawczymi	<ul style="list-style-type: none">• MOPS
1.2. Zapewnienie dzieciom i młodzieży pomocy w postaci dożywiania, w tym w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”.	<ul style="list-style-type: none">• liczba miejsc wydawania bezpłatnych posiłków dla dzieci i młodzieży• liczba osób objętych wsparciem	<ul style="list-style-type: none">• organizacje pozarządowe• MOPS• placówki oświatowe
1.3. Prowadzenie pracy socjalnej na rzecz rodzin z dziećmi.	<ul style="list-style-type: none">• liczba rodzin z dziećmi objętych pracą socjalną, w tym liczba rodzin wymagających ochrony macierzyństwa lub wielodzietności oraz mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej	<ul style="list-style-type: none">• MOPS
1.4. Edukowanie rodzin w zakresie racjonalnego gospodarowania budżetem domowym.	<ul style="list-style-type: none">• liczba rodzin objętych wsparciem	<ul style="list-style-type: none">• MOPS• organizacje pozarządowe
1.5. Świadczenie pomocy w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych dla rodzin z dziećmi.	<ul style="list-style-type: none">• liczba rodzin z dziećmi objętych usługami opiekuńczymi i specjalistycznymi usługami opiekuńczymi	<ul style="list-style-type: none">• MOPS
1.6. Zapewnienie poradnictwa rodzinnego: psychologicznego, pedagogicznego, mediacyjnego, w zakresie uzależnień, terapii indywidualnej, terapii grupowej oraz konsultacji prawnych.	<ul style="list-style-type: none">• liczba punktów wsparcia specjalistycznego• liczba porad/konsultacji• liczba osób/rodzin objętych wsparciem specjalistycznym	<ul style="list-style-type: none">• MOPS• organizacje pozarządowe• placówki oświatowe• Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
1.7. Zapewnienie dostępności w zakresie poradnictwa rodzinnego, terapii rodzinnej i par.	<ul style="list-style-type: none">• liczba rodzin korzystających z poradnictwa rodzinnego, w tym z tytułu bezradności opiekuńczo-wychowawczej• liczba rodzin objętych terapią rodzinną• liczba par objętych terapią	<ul style="list-style-type: none">• MOPS• organizacje pozarządowe

CEL SZCZEGÓŁOWY II		
Wszechstronny rozwój dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych oraz zwiększanie ich uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej		
Działania	Wskaźniki	Realizatorzy i partnerzy
2.1. Promowanie i wspieranie działań na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.	<ul style="list-style-type: none">• liczba i rodzaj przedsięwzięć służących wyrównywaniu szans edukacyjnych dzieci i młodzieży• liczba dzieci i młodzieży objętych wsparciem	<ul style="list-style-type: none">• MOPS• organizacje pozarządowe• placówki oświatowe
2.2. Wspieranie dzieci i młodzieży z rodzin ubogich w dostępie do wypoczynku letniego i zimowego.	<ul style="list-style-type: none">• liczba zorganizowanych form wypoczynku letniego i zimowego• liczba osób uczestniczących w tych przedsięwzięciach	<ul style="list-style-type: none">• MOPS• organizacje pozarządowe• placówki oświatowe
2.3. Realizacja ogólnodostępnych zajęć pozalekcyjnych oraz pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży jako alternatywnych formy spędzania czasu wolnego.	<ul style="list-style-type: none">• liczba podmiotów organizujących dodatkowe zajęcia• liczba i rodzaj zajęć• liczba osób uczestniczących w zajęciach	<ul style="list-style-type: none">• MOPS• organizacje pozarządowe• placówki oświatowe• placówki kulturalne

CEL SZCZEGÓŁOWY III		
Wspieranie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze		
Działania	Wskaźniki	Realizatorzy i partnerzy
3.1. Zapewnienie usługi asystenta rodziny.	<ul style="list-style-type: none">• liczba asystentów rodziny• liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	<ul style="list-style-type: none">• MOPS
3.2. Prowadzenie placówek wsparcia dziennego.	<ul style="list-style-type: none">• liczba funkcjonujących placówek wsparcia dziennego• liczba osób objętych wsparciem	<ul style="list-style-type: none">• MOPS• organizacje pozarządowe
3.3. Organizacja wydarzeń o charakterze integrującym rodziny i promujących wartość rodziny, np. spotkania okolicznościowe, konkursy o charakterze rodzinnym.	<ul style="list-style-type: none">• liczba i rodzaj działań na rzecz wzmocnienia relacji wewnątrzrodzinnych i promujących wartość rodziny	<ul style="list-style-type: none">• MOPS• organizacje pozarządowe• placówki oświatowe• placówki kulturalne• żłobki
3.4. Podejmowanie inicjatyw na rzecz integracji rodzin ze społecznością lokalną, np. festyny, pikniki.	<ul style="list-style-type: none">• liczba i rodzaj przedsięwzięć integrujących rodzinę ze społecznością lokalną	<ul style="list-style-type: none">• MOPS• organizacje pozarządowe• placówki oświatowe• placówki kulturalne
3.5. Organizacja i realizacja przedsięwzięć psychoedukacyjnych na rzecz świadomego planowania rodziny, kształtowania prawidłowych kompetencji rodzicielskich.	<ul style="list-style-type: none">• liczba realizowanych warsztatów/szkoleń/programów• liczba osób objętych warsztatami/szkoleniami/programami	<ul style="list-style-type: none">• MOPS• organizacje pozarządowe• Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna• placówki oświatowe
3.6. Podejmowanie działań informacyjnych w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny.	<ul style="list-style-type: none">• liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjnych (brozury, informatory itp.)	<ul style="list-style-type: none">• MOPS• organizacje pozarządowe• placówki ochrony zdrowia• placówki oświatowe

3.7. Organizacja i realizacja przedsięwzięć podnoszących kompetencje psychospołeczne dzieci i młodzieży.	<ul style="list-style-type: none">• liczba działań podnoszących kompetencje psychospołeczne (programy, warsztaty itp.)• liczba osób objętych działaniami	<ul style="list-style-type: none">• MOPS• organizacje pozarządowe• placówki oświatowe
3.8. Prowadzenie grup wsparcia i samopomocy.	<ul style="list-style-type: none">• liczba prowadzonych grup wsparcia• liczba osób uczestniczących w grupach	<ul style="list-style-type: none">• MOPS• organizacje pozarządowe
3.9. Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka i rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej	<ul style="list-style-type: none">• liczba rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej	<ul style="list-style-type: none">• MOPS

CEL SZCZEGÓŁOWY IV Zapewnienie dziecku pobytu w pieczy zastępczej oraz wsparcie rodziny biologicznej na rzecz powrotu dziecka		
Działania	Wskaźniki	Realizatorzy i partnerzy
4.1. Monitorowanie liczby rodzin biologicznych z terenu Miasta Bełchatowa, z których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej.	<ul style="list-style-type: none">• liczba rodzin biologicznych, z których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej• liczba dzieci umieszczonych i przebywających w pieczy zastępczej• liczba rodzin zastępczych i placówek opiekuńczych, w których przebywają dzieci z terenu Bełchatowa	<ul style="list-style-type: none">• PCPR
4.2. Monitorowanie i ocena sytuacji rodziców biologicznych dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej.	<ul style="list-style-type: none">• liczba spotkań/sporzędzonych opinii na temat sytuacji rodziców biologicznych dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej	<ul style="list-style-type: none">• MOPS
4.3. Podejmowanie współpracy z podmiotami działającymi na rzecz powrotu dziecka z pieczy zastępczej do rodziny biologicznej.	<ul style="list-style-type: none">• liczba i rodzaj działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny biologicznej• liczba dzieci powracających do rodzin biologicznych	<ul style="list-style-type: none">• MOPS• PCPR
4.4. Współfinansowanie pobytu dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej.	<ul style="list-style-type: none">• wysokość poniesionych nakładów finansowych• liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej, za które współfinansowano koszty pobytu	<ul style="list-style-type: none">• MOPS

CEL SZCZEGÓŁOWY V Podniesienie jakości i efektywności usług na rzecz wspierania rodziny oraz integracja działań podmiotów w tym obszarze		
Działania	Wskaźniki	Realizatorzy i partnerzy
5.1. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych oraz umiejętności osób zajmujących się wspieraniem rodziny.	<ul style="list-style-type: none">• liczba zrealizowanych kursów/szkoleń specjalistycznych• liczba uczestników kursów/szkoleń specjalistycznych	<ul style="list-style-type: none">• MOPS• placówki oświatowe

5.2. Organizacja superwizji dla osób zajmujących się wspieraniem rodziny.	<ul style="list-style-type: none">• liczba godzin zrealizowanej superwizji indywidualnej i grupowej• liczba osób uczestniczących w superwizji	<ul style="list-style-type: none">• MOPS
5.3. Upowszechnianie informacji o zakresie instytucjonalnego wsparcia na rzecz rodziny.	<ul style="list-style-type: none">• liczba, rodzaj oraz zakres upowszechnianych informacji	<ul style="list-style-type: none">• MOPS• organizacje pozarządowe
5.4. Monitorowanie zjawisk stanowiących zagrożenie dla prawidłowego funkcjonowania rodzin.	<ul style="list-style-type: none">• liczba sporządzonych sprawozdań, analiz dotyczących zjawisk stanowiących zagrożenie dla prawidłowego funkcjonowania rodzin	<ul style="list-style-type: none">• MOPS• placówki oświatowe
5.5. Tworzenie i realizacja programów profilaktycznych wspierających wychowanie dzieci i młodzieży oraz programów edukacyjno-wychowawczych przeciwdziałających dysfunkcjom społecznym.	<ul style="list-style-type: none">• liczba i rodzaj programów	<ul style="list-style-type: none">• placówki oświatowe• MOPS• organizacje pozarządowe
5.6. Współpraca instytucjonalna w zakresie rozwiązywania problemów rodzin pozostających w kryzysie.	<ul style="list-style-type: none">• liczba współpracujących instytucji wspierających rodzinę	<ul style="list-style-type: none">• MOPS• placówki oświatowe• organizacje pozarządowe

IX. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Źródło finansowania projektowanych działań programowych stanowić będą mechanizmy finansowe pozwalające na osiągnięcie założonych celów. Środki na realizację przedmiotowego Programu będą pochodzić z niżej wskazanych źródeł:

- środki własne Miasta,
- środki finansowe z funduszy zewnętrznych, w tym rządowych, pozarządowych, programów celowych i funduszy unijnych.

X. MONITORING PROGRAMU

Monitoring realizacji Programu *Wspierania Rodziny dla Miasta Bełchatowa na lata 2022-2024* będzie opierał się przede wszystkim na gromadzeniu i analizowaniu danych będących w posiadaniu Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bełchatowie, jako koordynatora Programu, i jednocześnie instytucji wiodącej przy jego realizacji. Dodatkowo pozyskiwane będą informacje od innych instytucji i podmiotów w zakresie wskazanym w Programie. Działania wyznaczone do realizacji będą obszarami podlegającymi monitorowaniu.

Nadzór nad realizacją Programu będzie sprawował Prezydent Miasta Bełchatowa i stosownie do art. 179 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w terminie do 31 marca każdego roku, będzie składał Radzie Miejskiej w Bełchatowie sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny.

DYREKTOR
Wydziału Spraw Społecznych

mgr Iwona Nowak

WICEPREZYDENT MIASTA

mgr Łukasz Politański

XI. SPIS TABEL I WYKRESÓW

Spis tabel

Tabela 1. Podział kompetencji i zadań w zakresie organizacji wsparcia rodziny i pieczy zastępczej przez jednostki samorządu terytorialnego.....	5
Tabela 2. Osoby doświadczające i stosujące przemoc w rodzinie na przestrzeni lat 2018-2020.....	9
Tabela 3. Powody zakończenia współpracy z asystentem rodziny w latach 2018-2020.....	11
Tabela 4. Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej, za które MOPS ponosił odpłatność na przestrzeni lat 2018-2020.....	11
Tabela 5. Liczba porad udzielanych przez specjalistów w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Bełchatowie w latach 2018-2020.....	13
Tabela 6. Liczba porad i osób korzystających ze wsparcia terapeuty rodzinnego w latach 2018-2020.....	14
Tabela 7. Liczba dzieci w latach 2018-2020 w placówkach wsparcia dziennego.....	17
Tabela 8. Liczba dzieci objętych działaniami placówek wsparcia dziennego w latach 2018-2020 w rodzinach, których świadczone usługi asystenta rodziny.....	17

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba rodzin z dziećmi i bez dzieci korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2018 - 2020.....	6
Wykres 2. Liczba poszczególnych kategorii rodzin z dziećmi objętych świadczeniami pomocy społecznej w latach 2018 - 2020.....	7
Wykres 3. Liczba rodzin pełnych i niepełnych objętych świadczeniami z pomocy społecznej w 2018 i 2020 roku.....	7
Wykres 4. Powody przyznawania pomocy społecznej rodzinom przez MOPS w Bełchatowie w latach 2018 - 2020.....	8
Wykres 5. Rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny.....	9
Wykres 6. Dzieci w rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny.....	9
Wykres 7. Liczba rodzin pełnych i niepełnych objętych wsparciem asystenta rodziny w latach 2018-2020.....	10
Wykres 8. Najczęściej występujące problemy w rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny w latach 2018 - 2020.....	10
Wykres 9. Liczba dzieci umieszczonych i przebywających w pieczy zastępczej w latach 2018-2020.....	12
Wykres 10. Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej oraz powracających do rodzin w latach 2018-2020.....	12
Wykres 11. Liczba osób objętych wsparciem terapeuty rodzinnego i pomocą innych specjalistów.....	14
Wykres 12. Dysfunkcje występujące u osób objętych wsparciem terapeuty rodzinnego.....	15
Wykres 13. Działania podejmowane przez terapeutę rodzinnego w celu rozwoju rodzin.....	15

Bełchatów
Tylko dobre re:akcje